

## 29:5

**En fastighetsägare har orsakat driftstörningar på den allmänna va-anläggningen genom utsläpp av större mängder potatisskal i avloppet. Skadeståndet har jämkats eftersom huvudmannen ansetts medvållande genom att inte vara tillräckligt verksam att hindra driftstörningarna.**

J.-O.W. äger en fastighet. Gränsen för verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen skär fastigheten så att ungefär halva fastigheten med uppförd lager-/produktionsbyggnad omfattas av verksamhetsområdet. Fastigheten anslöts till den allmänna va-anläggningen såvitt avsåg renvatten år 1985. Den aktuella byggnaden uppfördes år 1986 och byggdes till år 1989. I byggnaden finns det en toalett, ett tvättställ, en dusch och en diskbänk samt avlopp för tvättning och spolning av potatis. J.-O.W. bedriver potatisodling i Luleå älvdal. Potatisen levereras till fastigheten och tvättas där. Därefter skalas numera potatisen under spolning med högt tryck. År 1989 träffades mellan kommunen och J.-O.W. ett avtal om anslutning av fastigheten till den allmänna va-anläggningen även för spillvatten och fastigheten anslöts såvitt avsåg detta ändamål. Innan denna anslutning skedde användes fastigheten endast för lagring av potatis. På fastigheten finns det en slambrunn på 3 m<sup>3</sup>, dit spillvattnet med skalrester leds. Spillvattnet avleds sedan med självfall till en pumpstation cirka 400 meter från fastigheten varifrån vattnet pumpas vidare med vissa intervall. Ledningen efter pumpstationen är en betongledning med dimensionen 225 mm för separat avledning av spillvatten. Den har en lutning på cirka 3 promille.

Efter det att fastigheten anslutits till den allmänna spillvattenanläggningen har det uppstått problem med igensättning vid pumpstationen och i ledningen efter pumpstationen på grund av att skalrester från potatisskalningsverksamheten kommit ut i ledningsnätet. I februari 1995 uppstod det driftstörningar vid ett flertal tillfällen och kommunen har därefter krävt ersättning av J.-O.W. för kostnaderna för rensning av pumpstationerna och ledningen under 1995 och vid ett tillfälle 1996.

Kommunen yrkade att Va-nämnden skulle förplikta J.-O.W. att utge skadestånd till kommunen med 125 344 kr 40 öre jämte ränta.

J.-O.W. bestred kommunens yrkande. Av det yrkade beloppet vitsordade han 115 135 kr 90 öre som skäligt i och för sig. För det fall Va-nämnden skulle finna att han var skadeståndsskyldig gentemot kommunen gjorde han gällande att skadeståndet skulle jämkas till 0 kr på grund av medvållande på kommunens sida.

J.-O.W. anförde: Han vitsordade att det har varit stopp i ledningen till följd av att skalrester kommit ut i avloppssystemet från hans verksamhet på fastigheten och att kommunen har haft kostnader för rensning av pumpstationen och ledningen. Det mellan honom och kommunen träffade anslutningsavtalet innehåller en hänvisning till ABVA och ABVA borde ha varit fogat till avtalet. I ABVA anges det visserligen att fastighetsägaren bl. a. inte får släppa ut ämnen eller föremål som kan orsaka stopp, sedimentering m.m. i ledningsnätet. Det görs emellertid gällande att han inte har överskridit sin rätt eller åsidosatt sina skyldigheter gentemot kommunen genom att släppa ut skalresterna. Kommunen har känt till vilken verksamhet som skulle bedrivas på fastigheten ända sedan anslutningen skedde. I vart fall har kommunen känt till detta sedan år 1992. Kommunen har inte förbjudit honom att bedriva verksamheten. Han har inte heller fått några konkreta anvisningar eller föreskrifter från kommunen om hur han skulle förfara med skalresterna. Kommunen har endast gett honom rådet att tömma slambrunnen oftare och han har följt de anvisningarna han fått. Skulle Va-nämnden finna att han är skadeståndsskyldig gör han därför gällande att skadeståndet skall jämkas till 0 kr på grund av medvållande på kommunens sida. Medvållandet har bestått i att kommunen har känt till verksamheten i vart fall från år 1992 och inte förbjudit honom att fortsätta driften, meddelat några föreskrifter eller vidtagit några andra åtgärder för att se till att problemen med igensättning inte skulle uppkomma. Först sex år efter starten av verksamheten har kommunen påpekat för honom att verksamheten överskred hans rätt gentemot kommunen. Medvållandet har även bestått i att ledningens konstruktion bidragit till uppkomsten av igensättningsarna genom den svaga lutningen och att den har lagts så nära markytan att det finns risk för igenfrysning.

Kommunen anförde: Vid tiden för anslutningen hade kommunen den uppfattningen om verksamheten på fastigheten att J.-O.W. skulle utvidga sin potatisodling och att det därför måste ske en tillbyggnad av lagret och inrättas sanitära utrymmen för nyanställd personal. Bygglovsritningen och den tekniska beskrivning, som visades för tekniska kontoret, utvisar endast att byggnaden skulle användas som potatislager. Det sägs ingenting i handlingarna om någon potatisskalningsverksamhet. Vidare underlät J.-O.W. att upprätta de i § 3 i anslutningsavtalet beskrivna va-ritningarna. Miljökontoret och tekniska kontoret är två skilda kontor inom kommunen. Om J.-O.W. har berättat för personalen på miljökontoret vilken verksamhet han skulle bedriva på fastigheten är det inte troligt att den informationen förts vidare till tekniska kontoret. Vid anslutningstillfället visste kommunen således inte om att J.-O.W. skulle bedriva potatisskalningsverksamhet på fastigheten utan det fick kommunen klart för sig långt senare. Om kommunen hade vetat vilken verksamhet som skulle bedrivas hade anslutningsavtalet sett annorlunda ut.

Spillvattenledningen från fastighetens slambrunn till pumpstationen har ett bra självfall. Några driftproblem har inte förekommit på denna sträcka. I § 6 i avtalet mellan kommunen och J.-O.W. anges att kommunens allmänna bestämmelser, ABVA, gäller för brukandet av anläggningen. I 18 § ABVA anges vad som inte får

släppas ut i avloppet. Däri anges bl.a. att fastighetsägaren inte får släppa ut ämnen eller föremål som kan orsaka stopp, sedimentering eller vidhäftning. Dessa regler åligger det J.-O.W. att känna till. Enligt 29 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar är fastighetsägare som överskridit sin rätt eller åsidosatt sin skyldighet i förhållande till huvudmannen skyldig att ersätta den skada som uppstått. J.-O.W.'s verksamhet på fastigheten har orsakat igensättning i pumpstationen och i spillvattenledningen. Han har överskridit sin rätt och åsidosatt sina skyldigheter gentemot kommunen och han är därför skadeståndsskyldig gentemot kommunen för uppkomna skador. Kommunen gör inte gällande att kommunen har meddelat honom några formella föreskrifter, vilket ABVA ger kommunen möjlighet att göra, men kommunen har påtalat de problem, som hans potatisskalningsverksamhet orsakat, och gett honom råd. Detta har skett vid de kontakter som va-inspektören G.M. och J.-O.W. hade på plats. J.-O.W. lovade också att vidta åtgärder. När kommunen påtalat att det uppstår problem med igensättning om han fortsätter att släppa ut skalrester förväntar sig kommunen att han inte fortsätter att göra det. Kommunen bestrider att skadeståndet skall jämkas på grund av medvållande.

#### **Va-nämnden yttrade:**

Rättsförhållandet mellan huvudman för allmän va-anläggning och brukare av sådan anläggning regleras i lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (va-lagen). Enligt 21 § nämnda lag skall den allmänna anläggningen brukas så att olägenhet för huvudmannen (eller annan) såvitt möjligt undvikas. Huvudmannen meddelar enligt 22 § va-lagen bestämmelser för brukandet av anläggningen, varvid dock skall iakttas att fastighetsägarens möjlighet att utnyttja anläggningen inte får oskäligt begränsas eller försvåras. I 29 § stadgas att om huvudman eller fastighetsägaren överstridit sin rätt eller åsidosatt sin skyldighet i förhållandet till den andre så skall han ersätta skadan. Detta ansvar är i princip oberoende av vållande på såväl huvudmannens som fastighetsägarens sida ( se NJA 1983 s.209).

Kommunen har med stöd av 22 § va-lagen utfärdat allmänna bestämmelser för brukandet av den allmänna va-anläggningen, ABVA. I p.18 i ABVA finns intaget ett förbud mot att i den allmänna avloppsanläggningen utsläppa bl.a. vätska, ämne eller föremål, som kan orsaka stopp, sedimentering, vidhäftning m.m.

Det är ostridigt i målet att skalrester från J.-O.W.'s potatisskalningsverksamhet har kommit ut i avloppsnätet och orsakat stopp från sedimentering vid pumpstationen och i ledningen efter pumpstationen.

När det först gäller frågan om J.-O.W. har överskridit sin rätt eller åsidosatt sina skyldigheter gentemot kommunen har han visserligen själv uppgett att han redan vid anslutningstillfället år 1989 uppgav för kommunen att han skulle bedriva potatisskalning och åberopat ett brev från miljöinspektören M.R. till stöd för att kommunen skulle ha känt till vilken verksamhet som skulle bedrivas på fastigheten. Det framgår dock inte av ingivna bygglovshandlingar att potatisskalningsverksamhet skulle bedrivas på fastigheten. Därtill har såväl S.H. som G.M., vilka är anställda vid

kommunens tekniska kontor och arbetar med frågor om anslutning till den allmänna va-anläggningen, uppgett att de inte fått klart för sig att skalningsverksamhet skulle bedrivas på fastigheten vid anslutningstillfället. Utredningen i målet ger därför inte stöd för att kommunen i egenskap av huvudman för den allmänna va-anläggningen känt till vilken verksamhet som skulle bedrivas. Däremot har detta stått klart för kommunen i vart fall i samband med driftstörningarna år 1992, då G.M. besökte J.-O.W. vid ett flertal tillfällen. Även om kommunen då inte meddelade honom några formella föreskrifter eller anvisningar om hur han skulle hantera skalresterna måste det ha stått klart för J.-O.W. att utsläppen av skalrester orsakade problem och att kommunen inte accepterade att utsläppen fortsatte utan att han måste vidta åtgärder för att så inte skulle ske.

Skalrester från verksamheten på fastigheten har trots det kommit ut i avloppsnätet och orsakat stopp och sedimentering vid pumpstationen och i ledningen. Uppgifterna om vilka åtgärder som faktiskt vidtagits och hur ofta slambrunnen tömts vid olika tider har genomgående skiftat. Det har framkommit att J.-O.W. försökt med olika lösningar för avskiljning av skalresterna men motsatt sig kommunens begäran om anläggande av en större brunn. Oavsett vilka åtgärder som skulle haft störst effekt i detta fall har de som vidtagits uppenbarligen inte varit tillräckliga för att undvika skada. Då orsakssammanhanget inte i sig är tvistigt kan J.-O.W. med hänsyn till den anförda inte undgå skadeståndsskyldighet.

För det fall Va-nämnden skulle finna att han är skadeståndsskyldig gentemot kommunen har J.-O.W. gjort gällande att skadeståndet skall jämkas på grund av medvålande från kommunens sida. När det gäller denna fråga gör Va-nämnden följande bedömning.

Kommunen har i vart fall i samband med driftstörningar under 1992 fått klart för sig att J.-O.W. bedrev potatisskalningsverksamhet på fastigheten. Vid G.M.:s första besök på fastigheten påtalade han problemen för J.-O.W. och ställde kravet att denne skulle anlägga en större slambrunn. Olika lösningar på problemet diskuterades dock vid samtliga besök. Om huvudmannen för en allmän va-anläggning meddelar fastighetsägaren att utsläpp av ett visst ämne inte får ske eller endast får ske i viss begränsad mängd åvilar det fastighetsägaren att se till på vilket sätt han skall uppfylla huvudmannens krav. Huvudmannen har å sin sida ett ansvar för att följa upp att fastighetsägaren följer anvisningen. Samtliga besök som G. M. gjorde hos J.-O.W. under år 1992 var föranledda av nya driftstörningar. Trots att driftstörningarna fortsatte och kommunen kunde konstatera att J.-O.W. inte vidtagit utlovade åtgärder syns kommunen ha godtagit situationen och förlitat sig på att W. skulle komma tillrätta med problemen på något sätt. Kommunen har sålunda inte ställt några formella krav eller villkor för verksamheten, vilket ABVA ger möjlighet till, eller ens diskuterat att förbjuda utsläppet av skalrester. Inte heller har kommunen, såvitt framkommit i målet, i detta skede fäst J.-O.W.:s uppmärksamhet på risken för att fortsatt utsläpp av skalrester kunde leda till skadeståndsanspråk. Möjligen kan kommunen efter problemen år 1992 ha uppfattat saken så att J.-O.W. vidtagit effektiva åtgärder

eftersom inga problem med igensättning rapporterades under åren 1993 och 1994. När sådan uppfattning efter de stora igensättningar i februari 1995 måste ha framstått som felaktig, har kommunen ändå i fråga om villkoren för anslutningen inte begärt annat än att J.-O.W. fortsättningsvis skulle tömma slambrunnen varje vecka. Tömningar med detta intervall syns inte innebära någon skärpning i förhållandet till vad J.-O.W. i målet uppgett om tömningsfrekvensen efter problemen år 1992. Kommunen har genom sitt agerande tagit en medveten risk att anslutningen på dessa villkor av avloppsvattnet från potatisskalningen kunde orsaka fortsatta problem i den allmänna spillvattenledningen. Som framgått visade sig ledningen också ett år senare åter vara i behov av rensning. Genom att inte själv vara tillräckligt verksam eller kräva att fastighetsägaren fortlöpande skulle kontrollera och rapportera om vidtagna åtgärder och avloppsvattnets kvalitet och sammansättning har kommunen varit medvållande till den uppkomna skadan. Vad avser ledningens konstruktion har det inte framkommit i målet att ledningens något flacka lutning tidigare orsakat igensättningsproblem. Genom tillskottet av avloppsvattnet från J.-O.W.'s fastighet kan riskerna, på grund av vattnets speciella karaktär, tänkas ha ökat något i en så svagt lutande ledning. Härvid måste dock hänsyn tas till att vattnet pumpas ut i ledningen från pumpgropen i intervaller och torde ha sådant tryck att betydelsen av den begränsade lutningen minskas. Vad nu sagts hindrar inte att kommunen, sedan man vunnit full kännedom om att skalningsverksamheten var inkopplad, ändå med hänsyn till den flacka ledningen och en känslig pumpstation haft anledning att ytterligare förvissa sig om hur skalresterna togs om hand till undvikande av fortsatta problem. Ledningen ligger dessutom tämligen grunt, men det har inte framkommit i målet att den faktiskt har varit utsatt för frysningsskador som bidragit till uppkomsten av igensättningsproblemen.

Det skadestånd J.-O.W. har att erlagga till kommunen bör med hänsyn till det anförda jämkas till två tredjedelar.

Det belopp J.-O.W. således har att utge i skadestånd till kommunen uppgår enligt Va-nämndens bedömning av de skilda delposterna före jämkning till 121 711 kr 90 öre. Efter jämkning till två tredjedelar enligt vad som anförts ovan uppgår det belopp han skall förpliktas att betala kommunen till 81 141 kr.

J.-O.W. har vitsordat kommunens framställda ränteyrkande.

Va-nämnden förpliktade J.-O.W. att till kommunen betala 81 141 kr jämte ränta.

*Beslut: 1997-11-11, BVa 96*

*Mål nr: Va 54/96*